Opinieartikel van ACM-economen in het NRC Handelsblad (11 juni)

Die vaste boekenprijs laat de verkoop dalen

Zonder vaste boekenprijs wordt meer fictie verkocht, blijkt uit ervaringen in het buitenland, menen *Jarig van Sinderen, Jan Tichem* en *Rob Vossen*.

Nederland kent, net als veel andere landen, een (wettelijke) vaste boekenprijs die uitgevers verplicht om de consumentenprijs van nieuwe titels vast te stellen. Dit betekent dat nieuwe titels bij iedere boekhandel even duur zijn en dat boekhandels geen korting mogen geven. Boekhandels kunnen dus niet concurreren op prijs. De wet wordt nu door minister Bussemaker (Onderwijs) geëvalueerd.

Een concurrentiebeperking werkt prijsverhogend. De vaste boekenprijs vormt daarop geen uitzondering. De gedachte is echter dat de maatregel een divers aanbod en een brede beschikbaarheid van boeken bevordert. Maar omdat de consument een hogere prijs betaalt en (dus) minder boeken koopt, vermindert zo'n vaste boekenprijs de culturele prestaties van de boekenmarkt. Een cultuurgoed moet immers niet alleen aangeboden worden, maar ook ervaren.

Voorstanders van de vaste boekenprijs stellen dat de maatregel een divers aanbod stimuleert van commercieel onaantrekkelijke titels die niettemin van culturele waarde zijn. Om boekverkopers te stimuleren zulke titels te voeren, beperkt de vaste boekenprijs de concurrentie. De hogere winsten op goedlopende titels kunnen worden ingezet om verliezen op slechtlopende titels te dekken, zodat een breder aanbod mogelijk wordt.

Die redenering kunnen wij niet volgen. De vaste boekenprijs biedt misschien meer mogelijkheden om incourante titels te voeren, maar geeft geen prikkel om dat ook te doen (zoals in 2002 al opgemerkt door het CPB en SCP). Waarom zou een boekhandelaar zijn winst op een bestseller opofferen door een slecht verkoopbaar boek in te slaan?

Het tweede argument is dat beperkte concurrentie het aantrekkelijker maakt om een boekhandel te beginnen. Een fijnmazig netwerk van boekhandels ontstaat, zodat boeken breder beschikbaar zijn. Maar vrijwel alle nieuwe Nederlandse titels worden online aangeboden en bijna iedereen in Nederland heeft internet. Een fijnmazig netwerk van fysieke verkooppunten lijkt minder nodig.

Rond de eeuwwisseling hebben Denemarken en het Verenigd Koninkrijk hun systeem van vaste boekenprijzen afgeschaft. In Denemarken (vergelijkbaar met het Nederlandse taalgebied) daalde het aantal boekhandels sinds de (geleidelijke) afschaffing van de maatregel weliswaar met zo'n 20 procent, maar steeg het aantal supermarkten met een substantiële selectie van boeken met 200. Per saldo groeide het aantal fysieke verkooppunten met 25 procent. Daarnaast steeg het aantal fictietitels met 44 procent en daalde het aantal non-fictietitels met 12 procent (dat laatste mogelijk vanwege de impact van internet en e-boeken). Verder daalden de prijzen voor fictietitels met 12

procent en die van non-fictietitels met 24 procent, terwijl de afzet steeg met respectievelijk 25 procent en 17 procent. In het Verenigd Koninkrijk leidde de afschaffing van de vaste boekenprijs tot een stijging van de consumentenuitgaven aan boeken van 50 procent en verdubbelde het aantal uitgegeven titels.

Om de effecten van de vaste boekenprijs te bepalen zegt een vergelijking tussen landen met en zonder vaste boekenprijs veel meer dan het recente onderzoek naar de situatie in alleen Nederland (*Tweede evaluatie van de Wet op de vaste Boekenprijs*). De Deense en Engelse studies moeten dus worden meegewogen. Wij concluderen dat een vaste boekenprijs beschikbaarheid en diversiteit niet dient, maar juist leidt tot hogere prijzen en minder verkochte boeken. Afschaffing van deze wet is goed voor de lezer, en verbetert de culturele prestaties van de boekenmarkt.